

LIMITY

(2.37.1)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y}$$

a) Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \frac{x^3 - y}{x^3 + y} \quad f(x, 0) = 1 \quad f(0, y) = -1 \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

Teraz si to vysvetlíme. Použili sme túto vlastnosť limity:

Ak $\lim_{\substack{x \rightarrow x_0 \\ y \rightarrow y_0}} f(x, y)$ existuje, potom pre každú krivku K prechádzajúcu bodom (x_0, y_0) , pričom každý bod tejto krivky $(x, y) \neq (x_0, y_0)$ leží v definičnom obore danej funkcie, platí

$$\lim_{\substack{x \rightarrow x_0 \\ y \rightarrow y_0}} f(x, y) = \lim_{\substack{x \rightarrow x_0 \\ y \rightarrow y_0 \\ (x, y) \in K}} f(x, y).$$

Za krivku K vezmeme priamku určenú rovnicou $y = 0$. Zrejme táto krivka prechádza bodom $(x_0, y_0) = (0, 0)$. Nech $(x, y) \neq (0, 0)$ je ľubovoľný bod krivky K . Z rovnice krivky K dostávame $y = 0$. Pretože $(x, y) \neq (0, 0)$, musí platiť $x \neq 0$. Potom ale $x^3 + y = x^3 + 0 \neq 0$, čím sme ukázali, že bod (x, y) leží v definičnom obore danej funkcie. Ak teda daná limita existuje, musí platiť

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y} = \lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0 \\ (x, y) \in K}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y} = \lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y = 0}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^3 - 0}{x^3 + 0} = 1.$$

Podobne postupujeme pre krivku L určenú rovnicou $x = 0$. Zrejme táto krivka prechádza bodom $(x_0, y_0) = (0, 0)$. Nech $(x, y) \neq (0, 0)$ je ľubovoľný bod krivky L . Z rovnice krivky L dostávame $x = 0$. Pretože $(x, y) \neq (0, 0)$, musí platiť $y \neq 0$. Potom ale $x^3 + y = 0^3 + y \neq 0$, čím sme ukázali, že bod (x, y) leží v definičnom obore danej funkcie. Ak teda daná limita existuje, musí platiť

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y} = \lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0 \\ (x, y) \in L}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y} = \lim_{\substack{x = 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{x^3 - y}{x^3 + y} = \lim_{y \rightarrow 0} \frac{0^3 - y}{0^3 + y} = -1.$$

Ukázali sme, že ak by limita (2.37.1) existovala, musela by sa rovnať dvom rôznym číslam (číslu jedna, aj číslu mínus jedna). Pretože limita je určená jednoznačne, takáto situácia nemôže nastať. Odtiaľ vyplýva, že limita (2.37.1) neexistuje.

b) Alebo použijeme túto vlastnosť limity:

Ak $\lim_{\substack{x \rightarrow x_0 \\ y \rightarrow y_0}} f(x, y)$ existuje, potom pre každú postupnosť bodov (x_n, y_n) , že

$$\lim_{n \rightarrow \infty} (x_n, y_n) = (x_0, y_0),$$

pričom každý bod (x_n, y_n) patrí do definičného oboru danej funkcie, platí

$$\lim_{\substack{x \rightarrow x_0 \\ y \rightarrow y_0}} f(x, y) = \lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n, y_n).$$

Pre každé prirodzené číslo n položíme

$$(x_n, y_n) = \left(\frac{1}{n}, 0\right).$$

Potom $\lim_{n \rightarrow \infty} (x_n, y_n) = (0, 0)$, všetky body (x_n, y_n) ležia v definičnom obore danej funkcie, pričom platí:

$$f(x_n, y_n) = f\left(\frac{1}{n}, 0\right) = 1.$$

Odtiaľ vyplýva, že ak limita (2.37.1) existuje, musí sa rovnať číslu

$$\lim_{n \rightarrow \infty} f(x_n, y_n) = 1.$$

Podobne pre

$$(u_n, v_n) = \left(0, \frac{1}{n}\right)$$

máme $\lim_{n \rightarrow \infty} (u_n, v_n) = (0, 0)$, všetky body (u_n, v_n) ležia v definičnom obore danej funkcie, pričom platí:

$$f(u_n, v_n) = f\left(0, \frac{1}{n}\right) = -1.$$

Odtiaľ vyplýva, že ak limita (2.37.1) existuje, musí sa rovnať číslu

$$\lim_{n \rightarrow \infty} f(u_n, v_n) = -1.$$

Ukázali sme, že ak by limita (2.37.1) existovala, musela by sa rovnať dvom rôznym číslam (číslu jedna, aj číslu mínus jedna). Pretože limita je určená jednoznačne, takáto situácia nemôže nastať. Odtiaľ vyplýva, že limita (2.37.1) neexistuje.

(2.37.3)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{y^2 - x^2}{y^2 + x^2}$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \frac{y^2 - x^2}{y^2 + x^2} \quad f(x, 0) = -1 \quad f(0, y) = 1 \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.37.2)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{xy}{x^2 + y^2}$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \frac{xy}{x^2 + y^2} \quad f(x, 0) = 0 \quad f(x, x) = \frac{1}{2} \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.37.5)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{y^2 x^2}{x^2 y^2 + (x - y)^2}$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \frac{y^2 x^2}{x^2 y^2 + (x - y)^2} \quad f(x, 0) = 0 \quad f(x, x) = 1 \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.37.10)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \log_{1+x}(1 + x + y)$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \log_{1+x}(1 + x + y) \quad f(x, 0) = 1 \quad f(x, -x) = 0 \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.40.3)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow \infty \\ y \rightarrow \infty}} \sin \frac{\pi y^2}{x^2 + 3y^2}$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \sin \frac{\pi y^2}{x^2 + 3y^2} \quad f(x, x) = \sin \frac{\pi}{4} \quad f(3x, x) = \sin \frac{\pi}{12} \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.40.2)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow \infty \\ y \rightarrow \infty}} \frac{x^3 + xy^2}{x^2 + y^4}$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \frac{x^3 + xy^2}{x^2 + y^4} \quad f(x, x) = \frac{2x}{1 + x^2} \quad f(x^2, x) = \frac{x^2 + 1}{2} \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.40.1)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow \infty \\ y \rightarrow \infty}} \frac{x^2 + y^2}{x^2 + y^3}$$

Veľmi stručne:

$$f(x, y) = \frac{x^2 + y^2}{x^2 + y^3} \quad f(x, x) = \frac{2}{1 + x} \quad f(x^3, x^2) = \frac{x^2 + 1}{2x^2} \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.37.9)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{y}{x} \tan \frac{x}{x + y}$$

$$f(x, y) = \frac{y}{x} \tan \frac{x}{x + y}$$

$$f(x, x) = \tan \frac{1}{2} \doteq 0.546302 \quad f(x, 2x) = 2 \tan \frac{1}{3} \doteq 0.692507 \quad \Rightarrow \text{neexistuje}$$

(2.37.4)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{x^2 y + xy^2}{x^2 - xy + y^2} = 0$$

Funkciu $f(x, y)$ vyjadríme v tvre súčiny dvoch funkcií, z ktorých jedna má limitu nula a druhá je ohraničená:

$$f(x, y) = \frac{x^2 y + xy^2}{x^2 - xy + y^2} = \frac{xy(x + y)}{x^2 - xy + y^2} = (x + y) \underbrace{\frac{xy}{x^2 - xy + y^2}}_{\text{ohraničená}}$$

Pretože funkcia $g(x, y) = x + y$ je spojitá, jej limita sa rovná jej hodnote v bode $(0, 0)$, čiže

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} g(x, y) = g(0, 0) = 0.$$

Teraz ukážeme, že funkcia $h(x, y) = \frac{xy}{x^2 - xy + y^2}$ je ohraničená. Pretože

$$2(x^2 - xy + y^2) = 2x^2 - 2xy + 2y^2 = x^2 + x^2 - 2xy + y^2 + y^2 = x^2 + (x - y)^2 + y^2,$$

výraz v menovateli funkcie h nemôže byť záporný. Tiež odtiaľ vyplýva, že funkcia h je definovaná pre každé $(x, y) \neq (0, 0)$. Všimnime si, že pre každé $x \neq 0$ platí:

$$h(x, x) = 1, \quad h(x, -x) = -\frac{1}{3}.$$

Ukážeme, že pre každé $(x, y) \neq (0, 0)$ platí: $-\frac{1}{3} \leq \frac{xy}{x^2 - xy + y^2} \leq 1$.

Pretože $x^2 - xy + y^2 > 0$, nasledujúce úpravy sú ekvivalentné:

$$\begin{aligned} \frac{xy}{x^2 - xy + y^2} &\leq 1 \\ xy &\leq x^2 - xy + y^2 \\ 0 &\leq x^2 - 2xy + y^2 \\ 0 &\leq (x - y)^2 \end{aligned}$$

Z toho istého dôvodu sú aj nasledujúce úpravy ekvivalentné:

$$\begin{aligned} -\frac{1}{3} &\leq \frac{xy}{x^2 - xy + y^2} \\ -x^2 + xy - y^2 &\leq 3xy \\ 0 &\leq x^2 + 2xy + y^2 \\ 0 &\leq (x + y)^2 \end{aligned}$$

Tým je ohraničenosť funkcie h dokázaná.

(2.37.6)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \frac{x^8 + x^5 + x^4 + y^4 + y^5 - y^8}{x^4 + y^4} = 1$$

$$\begin{aligned} f(x, y) &= \frac{x^8 + x^5 + x^4 + y^4 + y^5 - y^8}{x^4 + y^4} = \frac{x^8 - y^8}{x^4 + y^4} + \frac{x^5 + y^5}{x^4 + y^4} + 1 = \\ &= x^4 - y^4 + (x + y) \frac{x^4 - x^3y + x^2y^2 - xy^3 + y^4}{x^4 + y^4} + 1 \end{aligned}$$

$$g(x, y) = \frac{x^4 - x^3y + x^2y^2 - xy^3 + y^4}{x^4 + y^4} \quad g(x, x) = \frac{1}{2} \quad g(x, -x) = \frac{5}{2}$$

$$\frac{1}{2} \leq g(x, y) \leq \frac{5}{2}$$

$$\begin{aligned} \frac{x^4 - x^3y + x^2y^2 - xy^3 + y^4}{x^4 + y^4} &\leq \frac{10}{4} \\ 4x^4 - 4x^3y + 4x^2y^2 - 4xy^3 + 4y^4 &\leq 10x^4 + 10y^4 \\ 0 &\leq 6x^4 + 4x^3y - 4x^2y^2 + 4xy^3 + 6y^4 \\ 0 &\leq (x + y)^4 + 5(x^2 - y^2)^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \frac{2}{4} &\leq \frac{x^4 - x^3y + x^2y^2 - xy^3 + y^4}{x^4 + y^4} \\ 2x^4 + 2y^4 &\leq 4x^4 - 4x^3y + 4x^2y^2 - 4xy^3 + 4y^4 \\ 0 &\leq 2x^4 - 4x^3y + 4x^2y^2 - 4xy^3 + 2y^4 \\ 0 &\leq (x - y)^4 + (x^2 + y^2)^2 \end{aligned}$$

(2.37.7)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \left(x + y \sin \frac{1}{x} \right) = 0$$

$$\left| \sin \frac{1}{x} \right| \leq 1$$

(2.37.8)

$$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ y \rightarrow 0}} \left(x \sin \frac{1}{y} + y \sin \frac{1}{x} \right) = 0$$

$$\left| \sin \frac{1}{y} \right| \leq 1 \quad \left| \sin \frac{1}{x} \right| \leq 1$$